Talousvaliokunnalle

9.6.2022

Kuljetusalan tukitoimet

Valtioneuvoston asettama varautumisen ministerityöryhmä päätti 1.4.2022 valmistella kiireisellä aikataululla kuljetusalan turvaamiseksi toimia, jotka lisäävät tukea korkeintaan 75 miljoonalla eurolla. Laki kuljetusyritysten määräaikaisesta kustannustuesta (polttoainetuki) valmisteltiin pikaisella aikataululla työ- ja elinkeinoministeriössä. Lisäksi Finnvera osallistuu kuljetusalan käyttöpääoman rahoitukseen lainoin tai takauksin. Finnvera voi myöntää rahoituksen yksin tai yhdessä muiden rahoittajien kanssa.

Kuljetusalan vihreän siirtymän edistämiseksi hallitus valmistelee toimenpidekokonaisuuden, jossa tuetaan sähkö- ja kaasukäyttöisen kuorma- ja pakettiautokaluston hankintoja sekä liikennesähkön ja -kaasun julkisen jakeluinfrastruktuurin kehittämistä. Tähän varataan 20 miljoonaa euroa.

Merenkulun mahdolliset tukitarpeet arvioidaan erikseen. Helmikuussa päätettiin ammattidieselverojärjestelmän valmistelun aloittamisesta, mikä tapahtuu valtiovarainministeriössä.

Varautumisen ministerityöryhmä linjasi lisäksi korotuksista sairausvakuutuksesta maksettaviin matkakorvauksiin. Sairaankuljetuksen ja ns. kela-taksien korvaustaksan korotukset lisäisivät valtion rahoitusosuutta noin 7-8 miljoonalla eurolla vuonna 2022.

Laki yritysten määräaikaisesta polttoainetuesta (HE 92/2022)

Laki kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta kuuluu tähän toimenpidekokonaisuuteen ja kompensoisi helmikuussa 2022 alkanutta äkillistä polttonesteiden hinnan nousua. Tuki koskisi maanteillä tapahtuvia sekä tavara- että henkilökuljetuksia. Laki koskisi kaikkia polttoainemuotoja ja sähköenergiaa pois lukien polttoöljy,

jonka liikennekäyttö on kielletty. Polttoaineita käytetään myös muihin kuin liikennetarkoituksiin, mutta tämän tukimuodon kohteena on nimenomaan liikenteen toimintaedellytysten tukeminen sen yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen vuoksi.

Hintakehitys on ajanut kuljetusalan yrityksiä vaikeaan tilanteeseen, millä puolestaan voi olla vaikutusta Suomen huoltovarmuuden toimintaedellytyksiin. Maantiekuljetukset vastaavat peräti 85 prosentista kaikesta tavaraliikenteestä, jolloin kyseessä on eräänlainen suomalaisen yhteiskunnan ja talouden ”verenkierto”, jonka toiminnasta on pidettävä hyvää huolta.

Tukea olisi mahdollista saada 5 prosenttia polttoainekustannuksista kolmelta kuukaudelta (helmikuu-huhtikuu 2022) laissa säädetyin ehdoin. Tukeen on varattu toisessa lisätalousarviossa 75 miljoonaa euroa.

Valtiokonttori toimisi valtionapuviranomaisena. Johtuen valtiokonttorissa kesällä toteutettavista järjestelmämuutoksista ja niiden vaatimasta ajasta ja resursseista, tuen käytännön toteutus ja hakuaika tapahtuisivat marraskuussa 2022.

Kuten todettu, tuen määrä olisi 5 prosenttia polttoainekustannuksista helmi-huhtikuun välisenä aikana. Tuen suuruus on laskettu dieselpolttoaineen käytön ja hintakehityksen mukaan, mutta muukin polttoaine tai sähköenergia voivat tulla kyseeseen. Laskutapaan on päädytty siitä käytännön syystä, että diesel on tilastojen valossa edelleen lähes yksinomainen polttoaine kuljetusalalla. Muitakin harvinaisempia polttoaineita kuitenkin korvattaisiin yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Koska polttoöljyn käyttö maantiekuljetuksissa on kielletty ja myös sanktioitu, se ei olisi tuen piirissä.

Kuljetusalan hinnoittelu on kuljetusyrityksen ja asiakkaan välinen asia. Polttoaineen hinnanvaihtelu on lähtökohtaisesti osa alan liiketoimintariskiä. Riippuu yrityksen ja asiakkaan välisistä sopimuksista, miten hintaa kyetään nostamaan. Valmistelujen aikana saatujen selvitysten mukaan osa yrityksistä onnistuu tässä miltei välittömästi ja osalla menee kuukausi tai kaksi. Polttoainetuen valmistelussa käytetyssä laskennassa tämä on huomioitu. Jokaisen yrityksen tilannetta ei kuitenkaan ole voitu yksityiskohtaisesti huomioida.

Kuljetusyritysten polttoainetuki ei koskisi taksiliikennettä. Tämä johtuu siitä, että taksimatkan hinta useimmiten sovitaan asiakkaan kanssa, jolloin kasvaneet kustannukset voidaan siirtää välittömästi taksimatkan hintaan. Myös alalla keskeisten välityspalvelujen tarjoajilla on mahdollisuus reagoida nopeasti polttoainehintoihin. STM on lisäksi ehdottanut sairausvakuutuspohjaisten taksihintojen korottamista (5.8%) hallinnonalansa sääntelyssä. Jos nostettujen hintojen lisäksi tuleva tuki johtaisi helposti ylikompensaatioon.

Lain oikeusperustana sovellettaisiin EU:n komission tiedonantoa 2022/C 131 I/01 (Ukrainapuite). Lakiesitys olisi osa kuljetusalan yrityksille suunnattua rahoituskokonaisuutta. Ehdotettu laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sitten kun komissio on hyväksynyt Suomen esityksen tukiohjelmasta, johon myös polttoainetuki kuuluu.

Mikko Huuskonen, teollisuusneuvos, OTT, dos.
Innovaatiot ja yritysrahoitusosasto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
puh 0504135427